

Český kras pro veřejnost

Hana Hofmeisterová

CHKO Český kras je turisticky velmi exponovaná oblast. Její poloha v hustě osídlené oblasti nedaleko Prahy, propojená železnicí vinoucí se podél řeky Berounky, ji k návštěvě přímo předurčuje. S evropskou kulturní dominantou hradem Karlštejnem se stala přímo turistickým magnetem. V sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století mezi víkendovými návštěvníky převažovali

tremповé a chataři. Dnes jsou to především rodiny s dětmi – vlakem a pěšky, na kolech a hodně i auty. Kromě kol přijíždějí například i s kolečkovými bruslemi nebo horolezeckým vybavením. O krásném sobotním odpoledni, když všichni vyrazí do přírody, se tak z chráněné krajinné oblasti stává doslova sportoviště pro celý region.

Jak šel čas

V některých obdobích historie CHKO fungovalo usměrňování návštěvníků vytyčením naučných stezek na frekventovaných cestách a zákazy vstupu u míst z hlediska ochrany přírody citlivých. Do devadesátých let minulého století působila při Správě početná a aktivní stráž přírody, která na dodržování pravidel dohlížela.

Se změnami ve společnosti (zde je důležitý především způsob využití volného času a rozvoj turistického a sportovního vybavení) se měnil i přístup návštěvníků. Po určitém ochabnutí zájmu o českou přírodu bylo v posledním desetiletí možné sledovat jeho opětovný nárůst, potřebu získávat informace o přírodě a také jakousi lenost v samostatném plánování výletů.

Stále oblíbenější jsou organizované akce, kdy se návštěvníci nechají bavit připraveným programem. Zcela samostatnou kapitolou je nápor „nevyběhaných“ během covidových karantén, při kterém se projevil negativní vliv sociálních sítí se sdílením obrázků a tras výletů na ještě neprochozená místa (často bez značených cest nebo přímo v rezervacích se zákazem vstupu). Řady aut zaparkovaných nedaleko silnic se staly novou krajinnou dominantou.

Při práci s veřejností tedy můžeme pracovat s hladem po informacích, leností s plánováním a zároveň s nově objevenými možnostmi, které poskytuje chytrý mobil a v něm nejrůznější aplikace (mapy, plánovače tras, výletů, poznávacích her apod.).

V roce 50. výročí vyhlášení CHKO Český kras je možné si projít pět naučných stezek. Nejstarší je z roku 1977 na Zlatém koni u Koněpruských jeskyní, dále Svatojánský okruh (1986) vedoucí ze Svatého Jana pod Skalou na Skálu přes skanzen v Solvayových lomech a zpět, vodácká NS (1985), která vede podél Berounky a začíná už ve Zvíkovci v CHKO Křivoklátsko, naučná stezka NPR Karlštejn (1989, obnovená v kratší trase pod jménem Srdcem Českého krasu) a Geologická naučná stezka (1999), která je tvořená 17 jednotlivými zastávkami u geologicky významných míst. Přestože všechny naučné stezky byly v průběhu let obnovovány, je aktuálně nutné rekonstruovat Svatojánský okruh a v návaznosti na chystaný Dům přírody i NS Zlatý kůň.

Aktuální stav budování Domu přírody Českého krasu. Foto Vladimír Ekrť

Nejoblíbenější jsou akce

Každoročně Správa CHKO Český kras pořádá zhruba dvanáct exkurzí pro veřejnost s různým přírodovědným zaměřením. Nejvíce navštěvovaná (až 1 400 účastníků) bývá akce k Evropskému dni chráněných území, která má více než dvacetiletou tradici a podnázev Českým krasem za Hagenem. Na tento jeden den je vyznačená dvanáctikilometrová trasa jádrovým územím NPR Karlštejn. Na ní jsou rozmístěny tematické zastávky s dobrovolným plněním úkolů, razítky na kartičku, malými odměnami a na konci všichni dostanou diplom. Největším lákadlem bývá třetí zastávka s průchodem štolou k lomu Malá Amerika a nadějí potkat zde tajuplného Hagen. Milým úkolem pořadatelů je návštěvníky poučit o přírodě a její ochraně, odpovídat na zvědavé otázky a nabídnout jim zapojení do ochrany přírody například prostřednictvím aplikace BioLog.

Druhým rokem je ve Svatém Janu pod Skalou otevřeno Informační středisko CHKO Český kras, které je součástí sítě Dům přírody. Malá obec je jedním z turisticky nejatraktivnějších míst v CHKO. Lze tedy předpokládat vysokou návštěvnost a navíc v bývalé faře jsou malebné prostory s možností využití sálu pro výstavy a přednášky. Jen nabídka komentovaných

Vizualizace budovaného Domu přírody Českého krasu. Zdroj Správa jeskyní ČR

vycházek do okolní přírody zatím vážne na nedostatku stálých průvodců.

V Berouně na pěší zóně je do června instalováno šest panelů k 50. výročí CHKO Český kras.

Ve spolupráci s Muzeem Českého krasu bude letos v jeho dvou patrech otevřena stálá výstava Český kras a jeho lidé.

Možnosti tu jsou

Do budoucna má Správa CHKO Český kras mnoho dalších plánů, jak veřejnosti přiblížit přírodu, kde instalovat nové informační panely, interaktivní prvky nebo celou naučnou stezku. S pomocí dat z loni instalovaných sčítačů návštěvníků se také ví, kam v terénu směřovat energii. Aktuálně třeba ke zlepšení spolupráce s Horolezeckým svazem, který zastřešuje nově vytyčené horolezecké trasy např. v lomu Kobyla, Divadýlko nebo v Tetínském rokli. Kvůli těmto novým trasám jsou lomy stále navštěvovanější. Vysoký počet návštěvníků, kteří procházejí kolem Kubrychtovy boudy pod Bubovickými vodopády, nutí Správu CHKO přemýšlet o zřízení malého, třeba i sezonního informačního bodu v Kubrychtově boudě, která je v majetku AOPK ČR. Z přírodních míst, kam chodí turisté neorganizovaně, je nejspíš nejnavštěvovanější Skála tyčící se nad Svatým Janem pod Skalou, kterou (podle sčítače) navštíví přes 50 000 lidí za rok. Je tedy víc než nutné najít způsob, jak v této lokalitě návštěvníky usměrňovat. Samozřejmě, že je potřeba neustále pečovat o již vytvořenou návštěvnickou infrastrukturu. A tato péče vyžaduje jak zdroje finanční, tak lidské.

DŮM PŘÍRODY

V těsné blízkosti Koněpruských jeskyní a návrší Zlatého koně vzniká nový turistický cíl – návštěvnické středisko Dům přírody Českého krasu.

V přízemí bude stálá výstava o přírodě Českého krasu, která je navržena zábavným a interaktivním způsobem vhodným pro všechny věkové kategorie návštěvníků. Každého vtáhne do příběhu o zrození trilobity, vzniku krasové krajiny, rostlinách, živočiších nebo o objevování jeskyní. Návštěvníci se mohou těšit na různé mechanické aktivity, pokusy, tematická zákoutí i prolézačku umělou jeskyní.

Stejně jako Informační středisko CHKO Český kras, které je už rok otevřené ve Svatém Janu pod Skalou, rozšíří Dům přírody svoji činnost o nejrůznější exkurze, výstavy a nabídku průvodců přírodou. Případně bude možné domluvit i odbornější výklad nebo program pro všechny stupně škol.

Informační panely jsou oblíbeným komunikačním nástrojem. Foto Hana Hofmeisterová